

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Кафедра соціально-економічної географії і регіонознавства
імені Костянтина Немця

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан факультету геології,
географії, рекреації і туризму
Віліна ПЕРЕСАДЬКО
“ 23 ” вересня 2024 р.

Робоча програма навчальної дисципліни
ГЕОГРАФІЯ ВНУТРІШНЬОГО ТУРИЗМУ

рівень вищої освіти магістр
галузь знань 10 Природничі науки
спеціальність 106. Географія
освітня програма «Географія рекреації та туризму»
вид дисципліни за вибором
факультет геології, географії, рекреації і туризму

2024 / 2025 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету геології, географії, рекреації і туризму

«26» серпня 2024 року, протокол № 8

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Наталія ГУСЕВА, к. геогр. н., доцент, доцент кафедри соціально-економічної географії і регіонаознавства імені Костянтина Немця

Програму схвалено на засіданні кафедри соціально-економічної географії і регіонаознавства імені Костянтина Немця
Протокол № 9 від «26» серпня 2024 р.

Завідувач кафедри

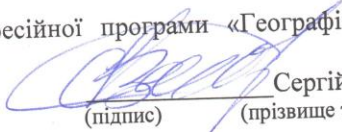

(підпис)

Людмила НЕМЕЦЬ
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Географія рекреації та туризму»

Гарант освітньо-професійної програми

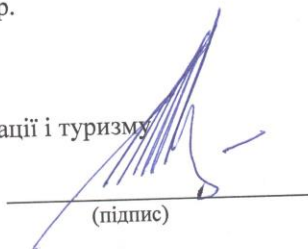

(підпис)

Сергій КОСТРІКОВ
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету геології, географії, рекреації і туризму
Протокол № 7 від «26» серпня 2024 р.

Голова науково-методичної комісії
факультету геології, географії, рекреації і туризму

(підпис)

Олександр ЖЕМЕРОВ

Вступ

Програма навчальної дисципліни «Географія внутрішнього туризму» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів за спеціальністю 106 «Географія» освітньою програмою «Географія рекреації та туризму».

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни – сформувати у студентів систему теоретичних знань про сучасний стан, структурно-динамічні та регіональні особливості туристсько-рекреаційного господарства України, умови та особливості його розвитку в різних регіонах.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- 1) розкрити теоретико-методичні основи географії туризму як науки;
- 2) виявити й охарактеризувати основні передумови і чинники розвитку й територіальної організації внутрішнього туризму;
- 3) охарактеризувати туристсько-рекреаційні ресурси України та визначити проблеми їх використання;
- 4) проаналізувати окремі види туристсько-рекреаційної діяльності держави;
- 5) розкрити закономірності організації та функціонування національного і регіональних туристсько-рекреаційних комплексів;
- 6) виявити структурно-динамічні особливості сучасного стану туристсько-рекреаційної галузі в Україні;
- 7) вивчити особливості територіальної організації туристсько-рекреаційного господарства, умови та особливості його розвитку в різних регіонах України;
- 8) розкрити особливості туристсько-рекреаційного районування України;
- 9) дати комплексну суспільно-географічну характеристику туристсько-рекреаційних районів та окремих адміністративно-територіальних одиниць України;
- 10) виявити проблеми та перспективи розвитку туристсько-рекреаційної галузі України.

1.3. Кількість кредитів, що згідно навчального плану виділено на вивчення навчальної дисципліни «Географія внутрішнього туризму», складає 4,0 кредитів.

1.4. Загальна кількість годин, що згідно навчального плану виділено на вивчення навчальної дисципліни «Географія внутрішнього туризму», складає 120 годин.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
<u>Дисципліна за вибором</u>	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	-
Семестр	
2-й	-
Лекції	
6 год.	-
Практичні заняття	
18 год.	-
Самостійна робота	
96 год.	-

1.6. Заплановані результати навчання

1) в результаті вивчення навчальної дисципліни студент **повинен знати:**

- теоретико-методичні основи географії туризму як науки;
- основні передумови і чинники розвитку й територіальної організації внутрішнього туризму;
- туристсько-рекреаційні ресурси України;
- види туристсько-рекреаційної діяльності держави;
- структурно-динамічні та регіональні особливості туристсько-рекреаційної галузі в Україні;
- характерні особливості туристсько-рекреаційних регіонів України;
- проблеми та основні тенденції розвитку туристсько-рекреаційної індустрії України на сучасному етапі;

2) в результаті вивчення навчальної дисципліни студент **повинен вміти:**

- розкривати сутність основних термінів, понять та категорій курсу;
- оцінювати туристсько-рекреаційний потенціал України, володіти методикою визначення потенційних туристсько-рекреаційних ресурсів території;
- проводити аналіз основних видів туристсько-рекреаційної діяльності України;
- виявляти структурно-динамічні та регіональні особливості туристсько-рекреаційної галузі в країні;
- обґрунтовувати процеси туристсько-рекреаційного районоутворення і районування в Україні;
- давати комплексну характеристику туристсько-рекреаційних районів держави;
- аналізувати туристсько-рекреаційну привабливість регіону;
- виявляти проблеми туристсько-рекреаційної діяльності в країні, обґрунтовувати можливі шляхи їх вирішення;
- окреслювати подальші перспективи розвитку туристсько-рекреаційної діяльності в Україні.

Сформовані компетентності

загальні компетентності:

ЗК 1 – Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 2 – Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 3 – Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 4 – Здатність приймати обґрунтовані рішення.

спеціальні (фахові) компетентності:

СК 2 – Здатність до наукового аналізу сучасних проблем та особливостей взаємодії природи й суспільства із застосуванням принципів раціонального використання територіальних ресурсів, основ законодавства у сфері природокористування, міського та регіонального розвитку і планування територій для розроблення пропозицій з оптимізації природокористування та забезпечення сталого розвитку регіонів.

СК 7 – Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при критичному осмисленні проблем природокористування, геопланування, міського та регіонального розвитку, рекреації та туризму оцінювати можливі ризики, соціально-економічні та екологічні наслідки управлінських рішень у сфері природокористування, міського та регіонального розвитку.

СК 10 – Уміння проводити аналіз туристсько-рекреаційного потенціалу територій та давати оцінку туристсько-рекреаційних ресурсів.

СК 11 – Здатність використовувати професійно профільовані знання й практичні навички для проведення комплексного географічного аналізу туристсько-рекреаційної діяльності окремих територій.

Згідно до вимог освітньої програми студенти повинні досягти таких **програмних результатів навчання:**

ПР01. Застосовувати набуті теоретичні знання та практичні навички для дослідження природно- і суспільно-територіальних систем на різних рівнях просторової організації.

ПР05. Вміти виявляти, ставити та розв'язувати науково-прикладні проблеми, здійснювати критичну оцінку прийнятих рішень.

ПР08. Здійснювати дослідження природно- і суспільно-географічних проявів розвитку геосистем у складних і непередбачуваних умовах, прогнозувати їхній розвиток, аналізувати альтернативи, оцінювати ризики та ймовірні наслідки.

ПР14. Аналізувати потенціал територій щодо здійснення туристсько-рекреаційної діяльності.

ПР15. Аналізувати регіональні відмінності розвитку туризму та рекреації за різноманітними джерелами.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1

Теоретико-методологічні основи географії туризму

Тема 1. Географія туризму як наукова дисципліна

Методологічні основи географії туризму. Зміст науки «Географія туризму». Погляди науковців на об'єкт і предмет дослідження географії туризму.

Місце і роль дисципліни в програмі підготовки фахівців з рекреації і туризму. Завдання географії туризму.

Вивчення туризму в соціології, психології, економіці, правознавстві та інших науках. Тематика досліджень туризму зазначеними науками. Співвідношення географії туризму і туризмології, географії туризму і рекреаційної географії: спільні риси та відмінності.

Місце географії туризму в ієрархічній структурі географічних і суспільно-географічних наук за різними авторами (А. П. Голюковим, М. Д. Пістуном, Л. Т. Шевчук, А. В. Степаненком, О. І. Шаблієм, О. Г. Топчієвим та ін.).

Структура географії туризму.

Функції географії туризму (теоретична, конструктивна, освітня, виховна, світоглядна, прогностична).

Міждисциплінарність курсу. Зв'язки географії туризму з іншими науками – географічними і негеографічними.

Історія виникнення і розвитку географії туризму в Україні. Провідні українські вчені в області географії туризму.

Тема 2. Понятійно-термінологічний апарат географії туризму. Основні поняття, терміни та категорії науки. Туризм як головне поняття географії туризму

Методологічні основи географії туризму. Зміст понять «термін», «поняття», «категорія», «понятійно-термінологічна система», «понятійно-термінологічний апарат». Особливості формування понятійно-термінологічного апарату географії туризму. Загальнонаукові терміни і поняття, які використовуються в географії туризму. Поняття і терміни інших наук, які застосовуються в географії туризму. Понятійно-термінологічні системи «Географія» та «Географія туризму».

Поняття «туризм» і «турист»: українське і міжнародне розуміння. Суб'єкти туризму.

Сутність і співвідношення понять «вільний час», «дозвілля», «відпочинок», «розваги», «рекреація», «туризм». Сутність і співвідношення понять «туризм», «подорож», «екскурсія», «міграція».

Підходи до визначення туризму та їх географічна інтерпретація: статистичний функціональний, сутнісний (системний). Туризм як соціо-еколого-економічна система та об'єкт дослідження географічної науки.

Туризм як сучасна галузь «невидимого експорту».

Причини підвищення ролі рекреації і туризму в сучасному суспільстві.

Функції туризму: медико-біологічна, соціально-культурна, економічна, виховна, комунікативна, екологічна. Економічна функція туризму (виробнича, створення доходу, створення робочих місць, вирівнювання, зовнішньоекономічна, відновлювальна, продуктивна). Прямий і непрямий вплив розвитку туризму на економіку регіону чи країни.

Передумови і фактори розвитку й територіальної організації туризму: фізико-географічні та суспільно-географічні.

Туристсько-рекреаційні потреби населення. Зміст поняття «потреба». Класифікація потреб. Поняття про туристсько-рекреаційні потреби. Роль туристсько-рекреаційних потреб у використанні туристсько-рекреаційних ресурсів. Види туристсько-рекреаційних потреб. Психотипи туристів та їх взаємозв'язок з цілями і мотивами туристичної подорожі. Фактори формування туристсько-рекреаційних потреб населення: соціально-економічні, демографічні, соціокультурні, медико-біологічні, природно-географічні, політичні.

Туристсько-рекреаційні послуги. Зміст поняття «послуга». Класифікація послуг. Поняття про туристсько-рекреаційні послуги. Особливості туристсько-рекреаційних послуг. Специфіка змісту поняття «туристсько-рекреаційна послуга». Склад і структура туристсько-рекреаційних послуг. Основні, додаткові і супутні туристсько-рекреаційні послуги.

Туристичний продукт. Поняття про туристичний продукт. Відмінність понять «туристична послуга» і «туристичний продукт». Сутність і співвідношення понять «туристичний продукт» і «туристичний пакет». Структура туристичного продукту. Життєвий цикл туристичного продукту. Якість туристичного продукту та його конкурентоспроможність.

Тема 3. Туристсько-рекреаційна діяльність, її структура та класифікація

Визначення понять «рекреаційна діяльність», «туристична діяльність», «туристсько-рекреаційна діяльність». Туристичний бізнес.

Рекреаційні заняття та їх види (цільові, допоміжні, супутні). Групи рекреаційних занять (група відновлення, група розвитку, група розваг). Типи рекреаційних занять. Рекреаційні цикли та їх види (добовий, тижневий, квартальний, річний, життєвий).

Класифікація туристсько-рекреаційної діяльності за різними критеріями – географічним принципом, напрямом туристсько-рекреаційного потоку, впливом на платіжний баланс країни, обсягом території, метою поїздки, джерелом фінансування, засобами розміщення, кількістю учасників, тривалістю перебування, розташуванням туристичного місця, типом природного середовища, інтенсивністю та регулярністю туристсько-рекреаційного потоку, організаційною формою, способом пересування, ступінню ризику для життя, віком туристів, ознакою рухомості та ін.

Характеристика видів туристсько-рекреаційної діяльності за метою поїздки – рекреаційного (у т.ч. курортно-лікувального і курортно-розважального), оздоровчо-лікувального (у т.ч. медичного), пізнавального (екскурсійного), професійно-ділового (у т.ч. бізнес-подорожей, конгресно-виставкового, інсентів-туризму (заохочувального), корпоративного), наукового, спортивного, шоп-туризму, пригодницького (екзотичного), релігійного або сакрального (світського та паломницького), ностальгійного (сентиментального), екотуризму, сільського, аграрного, зеленого, навчально-освітнього, промислового (індустріального), військового тощо.

Тема 4. Туристсько-рекреаційний потенціал території. Туристсько-рекреаційні ресурси, їх класифікація та оцінка

Поняття «потенціал», «потенціал території», «туристсько-рекреаційний потенціал». Реалізована та перспективна частини туристсько-рекреаційного потенціалу. Екстенсивний та інтенсивний шляхи підвищення реалізації туристсько-рекреаційного потенціалу території. Структура туристсько-рекреаційного потенціалу. Підходи до оцінки туристсько-рекреаційного потенціалу території (кількісний та якісний аспекти).

Підходи до визначення понять «рекреаційні ресурси», «туристичні ресурси», «туристсько-рекреаційні ресурси».

Умови використання туристсько-рекреаційних ресурсів: туристський інтерес та туристське враження. Властивості туристсько-рекреаційних ресурсів.

Підходи до класифікації туристсько-рекреаційних ресурсів: предметно-сутнісний (за предметною сутністю ресурсу), діяльнісний (за характером використання в рекреації і туризмі), атрактивний (за мірою та формою залучення до туристсько-рекреаційної діяльності), ціннісний (оснований на унікальності даного ресурсу), функціональний (оснований на неповторності туристсько-рекреаційних умов і ресурсів в поєднанні з комплексністю їх використання), еколого-економічний (за споживчою вартістю ресурсу), геосферний (за приналежністю до оболонок Землі – геосфер).

Сутнісний підхід до класифікації туристсько-рекреаційних ресурсів. Природні та антропогенні ресурси. Підхід П. Дефера: гідром, фітом, літом та антропоном. Класифікація О. О. Бейдика: природно-географічні, природно-антропогенні, суспільно-історичні, «суперточка-тур», гомогенні, латентні, типу «координата».

Кількісні та якісні характеристики туристсько-рекреаційних ресурсів: атрактивність, унікальність, екзотичність, психофізична комфортність, різноманіття, доступність, вивченість, ємність, стійкість, цінність, популярність, виразність, збереженість, потенційний запас, територіальна зосередженість, період можливої експлуатації та ін.

Оцінка туристсько-рекреаційних ресурсів. Етапи оцінки туристсько-рекреаційних ресурсів. Основні підходи до оцінки туристсько-рекреаційних ресурсів: економічний, функціональний, медико-біологічний, психолого-естетичний, технологічний, екологічний.

Проблеми освоєння та користування туристсько-рекреаційними ресурсами. Реєстр туристсько-рекреаційних ресурсів. Кадастр туристсько-рекреаційних ресурсів. Паспортизація туристсько-рекреаційних ресурсів. Гранично допустима щільність та гранично допустиме навантаження.

Тема 5. Природні туристсько-рекреаційні ресурси

Класифікація природних туристсько-рекреаційних ресурсів за різними критеріями та авторами.

Характеристика окремих видів природних туристсько-рекреаційних ресурсів: кліматичних, водних, орографічних та ресурсів земних надр (геологічних, спелеоресурсів), біотичних (флористичних та фауністичних), бальнеологічних, ландшафтно-пейзажних.

Природно-антропогенні туристсько-рекреаційні ресурси. Ресурси природно-заповідного фонду: біосферні та природні заповідники, національні природні парки, регіональні ландшафтні парки, заказники, пам'ятки природи, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва, дендропарки, ботанічні сади, зоологічні парки. Акваріуми та океанарії. Паркові зони міст. Мисливські угіддя. Мисливська фауна.

Туристсько-рекреаційне природокористування. Позитивний і негативний вплив туристсько-рекреаційного природокористування на природні комплекси. Механічний, тепловий і біохімічний вплив туристсько-рекреаційної діяльності на природні комплекси.

Поняття раціонального туристсько-рекреаційного природокористування та його завдання. Поняття припустимого, неприпустимого та критичного туристсько-рекреаційного навантаження на природні комплекси. Деградація і дигресія туристсько-рекреаційних ресурсів. Норма туристсько-рекреаційного навантаження. Фактори, що необхідно враховувати при розрахунку туристсько-рекреаційного навантаження. Міри регулювання туристсько-рекреаційного навантаження на природні комплекси.

Визначення максимальної, оптимальної та прогнозованої туристсько-рекреаційної ємності природних комплексів. Випереджувальні заходи погіршення екологічної ситуації в туристсько-рекреаційному районі. Економічна і екологічна кризи як один з найбільш реалістичних і ефективних способів регуляції навантаження на туристсько-рекреаційні об'єкти.

Проект Green-Key.

Тема 6. Антропогенні туристсько-рекреаційні ресурси

Класифікація антропогенних (суспільно-історичних) туристсько-рекреаційних ресурсів за різними критеріями та авторами. Культурно-історичні та сучасні туристсько-рекреаційні ресурси.

Культурна спадщина як ресурс туризму, її матеріальні і нематеріальні складові. Фактори, що визначають туристський інтерес до культурно-історичних цінностей.

Характеристика окремих видів антропогенних туристсько-рекреаційних ресурсів: історичних, біосоціальних, археологічних, пам'яток містобудування й архітектури, осередків традиційної культури різних народів, їхньої духовної спадщини (тобто етнічних та етнографічних), пам'яток мистецтва (монументального, образотворчого, декоративно-прикладного та інших видів мистецтв), документальних та ін.

Культурний ландшафт території.

Подієві туристсько-рекреаційні ресурси та їх види.

Техногенні туристсько-рекреаційні ресурси.

Тема 7. Індустрія туризму. Туристичні ринки. Туристсько-рекреаційна інфраструктура

Зміст і специфіка поняття «індустрія туризму». Значення індустрії туризму для населення та економіки держави. Місце індустрії туризму в господарському комплексі.

Структура індустрії дозвілля за різними авторами і підходами. Підсистеми, структури і компоненти індустрії дозвілля відносно споживчо-ресурсної орієнтації (за О. О. Любіцевою): організаційно-інституційна підсистема (правова, фінансово-економічна, кадрова структури); функціонально-господарська підсистема (структура гостинності, транспорту, туристичної та оздоровчої діяльності); територіально-господарська підсистема (туристичні ресурси, соціально-демографічні, господарські структури).

Поняття «інфраструктура», «соціальна інфраструктура», «туристсько-рекреаційна інфраструктура». Структура туристсько-рекреаційної інфраструктури за різними авторами і підходами. 1. Підприємства, які надають послуги по розміщенню (сектор розміщення): готелі, мотелі, кемпінги; пансіонати, приватні будинки і квартири; туристичні бази, будинки відпочинку, притулки; інші засоби розміщення. 2. Підприємства харчування (сектор харчування): ресторани, їдальні; кафе, бари; фабрики-кухні та інші. 3. Транспортні підприємства (сектор перевезень): автопідприємства; авіаційні підприємства; залізничні відомства; підприємства морського та річкового транспорту. 4. Туристичні фірми з виробництва та реалізації туристичного продукту (сектор реалізації послуг): туристичні бюро (туроператори); туристичні агентства; екскурсійні бюро; бюро реалізації путівок. 5. Рекламно-інформаційні туристичні установи: рекламні агентства; рекламні бюро; інформаційні агентства. 6. Виробничі туристичні підприємства: фабрики з виробництва сувенірів; підприємства з виробництва туристичного спорядження; підприємства з виробництва комплектуючих для готелів та туристичних офісів (меблі, спальні предмети та ін.). 7. Підприємства торгівлі: магазини з реалізації туристичного спорядження; магазини з реалізації сувенірів; пункти прокату. 8. Підприємства дозвілля (сектор дозвілля і розваг): кіноконцертні зали; клуби за інтересами; зали ігрових автоматів та ін. 9. Заклади самодіяльного туризму: туристичні клуби; альпіністські, водні, спелеологічні клуби; кінні, велосипедні та інші клуби. 10. Навчальні та науково-проектні туристичні заклади: ЗВО і середні спеціальні навчальні туристичні заклади; інститути підвищення кваліфікації та перепідготовки; навчальні курсові комбінати; науково-дослідницькі та проектні інститути. 11. Органи управління туризмом: комітети, департаменти, управління рекреації і туризму; громадські туристичні організації та об'єднання.

Визначення поняття «туристичний ринок» (або «ринок туристичних послуг»). Чинники формування та види туристичного ринку. Особливості туристичного попиту та туристичної пропозиції. Структура та типологія національних туристичних ринків.

РОЗДІЛ II

Туристсько-рекреаційні ресурси та види туризму України. Сучасний стан туристсько-рекреаційної галузі в Україні

Тема 8. Туристсько-рекреаційні ресурси України

Туристсько-рекреаційний потенціал України, його структура та оцінка.

Природні туристсько-рекреаційні ресурси України: структура, географія, оцінка. Кліматичні туристсько-рекреаційні ресурси України. Бальнеологічні туристсько-рекреаційні ресурси України (мінеральні води, грязі, озокерит). Водні туристсько-рекреаційні ресурси України. Рельєф України як туристсько-рекреаційний ресурс. Ресурси земних надр України (геологічні, спелеоресурси) як туристсько-рекреаційні ресурси. Біотичні (флористичні та фауністичні) туристсько-рекреаційні ресурси України. Ландшафтно-пейзажні туристсько-рекреаційні ресурси України.

Природно-антропогенні туристсько-рекреаційні ресурси України: біосферні та природні заповідники, національні природні парки, регіональні ландшафтні парки, заказники, пам'ятки природи, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва, дендропарки, ботанічні сади, зоологічні парки, акваріуми та океанарії, паркові зони міст, мисливські угіддя та мисливська фауна.

Антропогенні туристсько-рекреаційні ресурси України: структура, географія, оцінка. Культурна спадщина України. Пам'ятки архітектури і містобудування України. Історичні пам'ятки та історичні міста України. Садби, фортифікаційні споруди, замкові та монастирські комплекси України як туристсько-рекреаційні ресурси. Археологічні пам'ятки України. Місця, пов'язані з життям і діяльністю видатних людей (біосоціальні туристсько-рекреаційні ресурси). Пам'ятки мистецтва України: монументального, образотворчого, декоративно-прикладного та інших видів.

Осередки традиційної культури різних народів, їхньої духовної спадщини в Україні (етнічні та етнографічні туристсько-рекреаційні ресурси). Туристський інтерес до етнографічних особливостей населення. Пам'ятки етнографії, що відображають етнічні та культурно-побутові процеси народів, що проживають на території України. Етнічна культура. Традиційні промисли та ремесла.

Подієві туристсько-рекреаційні ресурси України.

Техногенні туристсько-рекреаційні ресурси України.

Музеї, театри та музичні заклади України як туристсько-рекреаційні ресурси.

Туристсько-рекреаційні ресурси в сучасних національних конкурсах-проектах: «Сім історико-архітектурних чудес України», «Сім природних чудес України», «Сім чудес України: історичні міста та містечка», «Сім чудес Києва» та ін. Об'єкти України, занесені до Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Попередній список об'єктів України, що пропонуються до включення до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

Тема 9. Географія спеціальних видів туризму України

Географія рекреаційних видів туризму. Географічна характеристика купально-пляжного туризму. Інфраструктура купально-пляжного туризму. Географія центрів купально-пляжного туризму в Україні.

Географічна характеристика лікувально-оздоровчого туризму. Види лікувально-оздоровчого туризму. Типологія курортів. Географія основних курортів та центрів лікувально-оздоровчого туризму в Україні.

Географічна характеристика розважального туризму. Різновиди розважального туризму. Географія центрів розважального туризму України.

Географія активних видів туризму. Географічна характеристика гірськолижного туризму. Історія, види та інфраструктура гірськолижного туризму. Географія центрів та регіонів розвитку гірськолижного туризму в Україні.

Географічна характеристика дайв-туризму. Види дайвінгу. Інфраструктура дайвінгу. Географія центрів та регіонів розвитку дайв-туризму в Україні.

Географічна характеристика екстремального та пригодницького туризму. Водні, наземні, гірські, повітряні та екзотичні види екстремального туризму. Види пригодницького туризму. Географія центрів та регіонів розвитку екстремальних і пригодницьких видів туризму в Україні.

Географія індустріального (промислового) туризму України. Різновиди індустріального туризму. Географія центрів та регіонів розвитку індустріального туризму.

Географія культурно-пізнавального та подієвого туризму. Географічна характеристика культурно-пізнавального (екскурсійного) туризму. Види культурно-пізнавального туризму. Географія найбільш атрактивних маршрутів та регіонів розвитку культурно-пізнавального туризму в Україні.

Географічна характеристика подієвого туризму. Класифікація подієвого туризму. Географія турів, центрів та регіонів подієвого туризму в Україні.

Географія релігійного туризму та паломництва. Підходи до визначення релігійного туризму. Паломництво та релігійний туризм культурно-пізнавального характеру. Види, функції та особливості паломництва. Релігійні та культові центри. Релігійні організації. Географія центрів та регіонів паломництва і релігійного туризму в Україні.

Географія ділового туризму. Видова структура ділового туризму. Класичні ділові поїздки та МІСЕ-поїздки. Географічна характеристика конгресно-виставкового туризму. Характеристика інсентів-туризму. Організатори МІСЕ-заходів. Географія центрів ділового туризму в Україні.

Географія міського, сільського та екологічного туризму. Географічна характеристика міського туризму. Міста України як туристсько-рекреаційні центри, їх функції та типи. Туристсько-рекреаційний потенціал міст.

Основні підходи до визначення сільського туризму. Моделі організації сільського туризму. Географія центрів та регіонів сільського туризму в Україні.

Підходи до визначення та ознаки екологічного туризму. Види екологічного туризму. Об'єкти та інфраструктура екологічного туризму. Географія центрів та регіонів розвитку екологічного туризму в Україні.

Тема 10. Сучасний стан туристсько-рекреаційної галузі в Україні

Історія розвитку туризму в Україні.

Характеристика туристсько-рекреаційної діяльності України як виду економічної діяльності. Структура і функції туристсько-рекреаційної діяльності України. Аналіз туристсько-рекреаційної діяльності в сучасній Україні. Тіньова туристсько-рекреаційна діяльність.

Поняття про національний туристсько-рекреаційний комплекс України. Галузево-компонентна структура туристсько-рекреаційного комплексу України. Санаторно-курортне господарство України. Відпочинково-туристичне господарство України. Готельне господарство України. Сфера обслуговування рекреації і туризму в Україні.

Фактори, що сприяють розвитку рекреації і туризму в Україні. Фактори, що стримують розвиток рекреації і туризму в Україні. Зміна геополітичного положення як фактор розвитку рекреації і туризму в країні. Соціально-економічна криза й особливості розвитку рекреації і туризму в Україні.

Рекреація і туризм в умовах повномасштабної війни.

Проблеми і перспективи розвитку туристсько-рекреаційної галузі в Україні. Інновації в туризмі.

Тема 11. Географія туристсько-рекреаційних потоків, доходів та витрат України

Туристсько-рекреаційний потік та його географічна характеристика. Основні географічні закономірності функціонування туристсько-рекреаційних потоків. Регіони і центри, що генерують, та регіони і центри, що приймають туристсько-рекреаційний потік. Класифікація туристсько-рекреаційних потоків за різними ознаками.

Географічна оцінка туристсько-рекреаційного потоку України. Показники, що визначають обсяги туристсько-рекреаційного потоку: кількість вибуттів та кількість прибуттів,

тривалість перебування. Показники, що визначають інтенсивність туристсько-рекреаційного потоку: інтенсивність прибуттів та вибуттів туристів. Нерівномірність туристсько-рекреаційних потоків в Україні. Показники, що визначають нерівномірність туристсько-рекреаційного потоку.

Географічна оцінка туристських доходів та витрат. Регіони «активного» та «пасивного» туризму в Україні. Туристичне сальдо. Регіони України з позитивним та негативним туристичним сальдо.

РОЗДІЛ III

Територіальна організація туристсько-рекреаційної галузі в Україні.

Туристсько-рекреаційні райони України

Тема 12. Територіальна організація туристсько-рекреаційної галузі в Україні

Поняття про територіальну організацію туристсько-рекреаційної галузі України. Форми територіальної організації туристсько-рекреаційної галузі: точкова, вузлова, ареальна, лінійна. Туристсько-рекреаційні пункти, центри та вузли України. Туристсько-рекреаційні маршрути України. Туристичні кластери України.

Зміст поняття «територіальні туристсько-рекреаційні системи». Підходи до виокремлення, формування і розвитку територіальних туристсько-рекреаційних систем в Україні.

Структура територіальної туристсько-рекреаційної системи. Поняття про елементи територіальних туристсько-рекреаційних систем. Туристсько-рекреаційні центри. Туристсько-рекреаційні організації та об'єднання. Туристсько-рекреаційні клуби.

Особливості територіальної організації туристсько-рекреаційних систем України. Регіональні відмінності туристсько-рекреаційних систем України. Характеристика туристсько-рекреаційних систем регіонів України.

Проблеми формування єдиної територіальної туристсько-рекреаційної системи України.

Тема 13. Туристсько-рекреаційне районоутворення і районування

Туристсько-рекреаційне районоутворення. Суть процесу районоутворення. Причини районоутворення. Співвідношення первісних передумов освоєння території і закріплення за нею нової господарської спеціалізації. Туристсько-рекреаційне районоутворення – частковий випадок загального процесу районоутворення. Фундаментальні причини районоутворення як просторового процесу. Можливості практичного впливу на процес районоутворення.

Роль природної основи у формуванні туристсько-рекреаційних районів. Унікальність району в природному відношенні – важлива складова його туристсько-рекреаційного потенціалу. Соціальні компоненти у формуванні туристсько-рекреаційних районів. Вплив геополітичного фактору на формування і розвиток туристсько-рекреаційних районів.

Позитивний вплив туристсько-рекреаційного районоутворення на розвиток території. Перетворення природних недоліків території на її переваги. Формування спеціалізації району на «пустому» місці і на «мінус»-місці (з ресурсами, категорично не придатними для даної спеціалізації). Приклад Лас-Вегаса.

Наслідки неконтрольованого розвитку туристсько-рекреаційного району.

Практичне і теоретичне значення дослідження процесів туристсько-рекреаційного районоутворення.

Туристсько-рекреаційне районування. Районування як наукова процедура. Мета туристсько-рекреаційного районування. Принципи туристсько-рекреаційного районування. Туристсько-рекреаційний район (регіон, зона) і таксономічні одиниці туристсько-рекреаційного районування. Методи туристсько-рекреаційного районування. Визначення границь туристсько-рекреаційного району як наукова проблема. Визначення спеціалізації району як наукова проблема. Поняття туристсько-рекреаційного району як галузевого району. Об'єктивний процес зміни сітки туристсько-рекреаційних районів.

Землі рекреаційного призначення та їх функціональне рекреаційне зонування. Функціональне зонування туристсько-рекреаційного району.

Тема 14. Туристсько-рекреаційне районування України

Схеми туристсько-рекреаційного районування України (автори – В. І. Родічкін, І. В. Зорін, М. П. Крачило, І. І. Пірожник, І. В. Смаль, О. О. Бейдик та ін.). Неоднозначність підходів при туристсько-рекреаційному районуванні. Характеристика туристсько-рекреаційних районів України (за О. О. Бейдиком): Причорноморського, Карпатсько-Подільського, Полісько-Столичного, Придніпровсько-Донецького, Харківського.

Тема 15. Туристичне і рекреаційне краєзнавство України

Сутність та теоретико-методологічні засади національного краєзнавства, взаємозв'язок з іншими дисциплінами. Місце туристичного і рекреаційного краєзнавства в системі національного краєзнавства. Об'єкт та предмет туристичного і рекреаційного краєзнавства. Основні завдання туристичного і рекреаційного краєзнавства на сучасному етапі розвитку. Функції та методи дослідження туристичного і рекреаційного краєзнавства. Джерела туристичного і рекреаційного краєзнавства.

Туристсько-рекреаційна привабливість регіонів України. Туристичний імідж території Туристичний брендинг.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
РОЗДІЛ 1												
Теоретико-методологічні основи географії туризму												
Тема 1. Географія туризму як наукова дисципліна	4					4						
Тема 2. Понятійно-термінологічний апарат географії туризму. Основні поняття, терміни та категорії науки. Туризм як головне поняття географії туризму	6		2			4						
Тема 3. Туристсько-рекреаційна діяльність, її структура та класифікація	4					4						
Тема 4. Туристсько-рекреаційний потенціал території. Туристсько-рекреаційні ресурси, їх класифікація та оцінка	6					6						
Тема 5. Природні туристсько-рекреаційні ресурси	4					4						

Тема 6. Антропогенні туристсько-рекреаційні ресурси	4					4						
Тема 7. Індустрія туризму. Туристичні ринки. Туристсько-рекреаційна інфраструктура	4					4						
Разом за розділом 1	32		2			30						
РОЗДІЛ 2 Туристсько-рекреаційні ресурси та види туризму України. Сучасний стан туристсько-рекреаційної галузі в Україні												
Тема 8. Туристсько-рекреаційні ресурси України	14		6			8						
Тема 9. Географія спеціальних видів туризму України	12		4			8						
Тема 10. Сучасний стан туристсько-рекреаційної галузі в Україні	8	2				6						
Тема 11. Географія туристсько-рекреаційних потоків, доходів та витрат України	4					4						
Підготовка до контрольної роботи та її проведення	10	2				8						
Разом за розділом 2	48	4	10			34						
РОЗДІЛ 3 Територіальна організація туристсько-рекреаційної галузі в Україні. Туристсько-рекреаційні райони України												
Тема 12. Територіальна організація туристсько-рекреаційної галузі в Україні	8	2	2			4						
Тема 13. Туристсько-рекреаційне районоутворення і районування	4					4						
Тема 14. Туристсько-рекреаційне районування України	10		2			8						
Тема 15. Туристичне і рекреаційне краєзнавство України	8		2			6						
Разом за розділом 3	30	2	6			22						
Підготовка до екзаменаційної роботи	10					10						
Усього годин	120	6	18			96						

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Понятійно-термінологічний апарат географії туризму. Основні поняття, терміни та категорії науки. Туризм як головне поняття географії туризму	2
2	Туристсько-рекреаційний потенціал України. Природні і природно-антропогенні туристсько-рекреаційні ресурси України	4
3	Антропогенні туристсько-рекреаційні ресурси України	2
4	Географія спеціальних видів туризму України	4
5	Територіальна організація туристсько-рекреаційної галузі в Україні. Туристсько-рекреаційне районування України	2
6	Характеристика туристсько-рекреаційного району України <i>(на вибір студента)</i>	2
7	Туристичне і рекреаційне краєзнавство України. Характеристика туристсько-рекреаційної діяльності регіону України <i>(на вибір студента)</i>	2
	Разом	18

Частина практичних робіт виконується за індивідуальними завданнями для кожного студента. Індивідуальні варіанти обираються студентами відповідно до території, з ресурсами якої вони доволі знайомі. Серед територій – регіони України, туристсько-рекреаційні райони України.

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	<i>Опанувати тему: «Місце і роль дисципліни в програмі підготовки фахівців з рекреації і туризму. Завдання географії туризму».</i>	2
2	<i>Опанувати тему: «Вивчення туризму в соціології, психології, економіці, правознавстві та інших науках. Тематика досліджень туризму зазначеними науками».</i>	1
3	<i>Опанувати тему: «Міждисциплінарність курсу. Зв'язки географії туризму з іншими науками – географічними і негеографічними».</i>	1
4	<i>Опанувати тему: «Зміст понять «термін», «поняття», «категорія», «понятійно-термінологічна система», «понятійно-термінологічний апарат». Підготуватися до захисту на практичному занятті»</i>	0,5
5	<i>Опанувати тему: «Особливості формування понятійно-термінологічного апарату географії туризму. Загальнонаукові терміни і поняття, які використовуються в географії туризму. Поняття і терміни інших наук, які застосовуються в географії туризму. Понятійно-термінологічні системи «Географія» та «Географія туризму». Підготуватися до захисту на практичному занятті»</i>	1
6	<i>Опанувати тему: «Зміст поняття «потреба». Класифікація потреб. Місце туристсько-рекреаційних потреб у структурі потреб людини». Підготуватися до захисту на практичному занятті»</i>	0,5
7	<i>Опанувати тему: «Зміст поняття «послуга». Класифікація послуг. Місце туристсько-рекреаційних послуг у структурі послуг». Підготуватися до захисту на практичному занятті»</i>	1
8	<i>Опанувати тему: «Якість туристичного продукту та його конкурентоспроможність». Підготуватися до захисту на практичному занятті»</i>	1
9	<i>Опанувати тему: «Туристсько-рекреаційна діяльність, її структура та класифікація»</i>	4
10	<i>Опанувати тему: «Туристсько-рекреаційний потенціал території. Туристсько-рекреаційні ресурси, їх класифікація та оцінка»</i>	6
11	<i>Опанувати тему: «Природні туристсько-рекреаційні ресурси»</i>	4
12	<i>Опанувати тему: «Антропогенні туристсько-рекреаційні ресурси»</i>	4
13	<i>Опанувати тему: Структура та типологія національних туристичних ринків»</i>	4
Разом за розділом 1		30
РОЗДІЛ 2		
Туристсько-рекреаційні ресурси та види туризму України. Сучасний стан туристсько-рекреаційної галузі в Україні		
14	<i>Опанувати тему: «Туристсько-рекреаційний потенціал України. Природні туристсько-рекреаційні ресурси України». Підготуватися до захисту на практичному занятті»</i>	4
15	<i>Опанувати тему: «Природно-антропогенні туристсько-рекреаційні ресурси України». Підготуватися до захисту на практичному занятті»</i>	2
16	<i>Опанувати тему: «Антропогенні туристсько-рекреаційні ресурси України». Підготуватися до захисту на практичному занятті»</i>	2
17	<i>Опанувати тему: «Географія рекреаційних видів туризму України». Підготуватися до захисту на практичному занятті»</i>	2
18	<i>Опанувати тему: «Географія активних видів туризму України».</i>	2

	<i>Підготуватися до захисту на практичному занятті</i>	
19	<i>Опанувати тему: «Географія культурно-пізнавального та подієвого туризму України». Підготуватися до захисту на практичному занятті</i>	1
20	<i>Опанувати тему: «Географія ділового туризму України». Підготуватися до захисту на практичному занятті</i>	1
21	<i>Опанувати тему: «Географія міського, сільського та екологічного туризму України». Підготуватися до захисту на практичному занятті</i>	1
22	<i>Опанувати тему: «Географія релігійного туризму та паломництва України». Підготуватися до захисту на практичному занятті</i>	1
23	<i>Опанувати тему: «Історія розвитку туризму в Україні»</i>	3
24	<i>Опанувати тему: «Проблеми і перспективи розвитку туристсько-рекреаційної галузі в Україні. Інновації в туризмі»</i>	3
25	<i>Опанувати тему: «Туристсько-рекреаційний потік та його географічна характеристика. Основні географічні закономірності функціонування туристсько-рекреаційних потоків. Регіони і центри, що генерують, та регіони і центри, що приймають туристсько-рекреаційний потік. Класифікація туристсько-рекреаційних потоків за різними ознаками»</i>	4
26	<i>Підготуватися до контрольної роботи</i>	8
	Разом за розділом 2	34
РОЗДІЛ 3		
Територіальна організація туристсько-рекреаційної галузі в Україні.		
Туристсько-рекреаційні райони України		
27	<i>Опанувати тему: «Територіальна організація туристсько-рекреаційної галузі в Україні». Підготуватися до захисту на практичному занятті</i>	4
28	<i>Опанувати тему: «Туристсько-рекреаційне районоутворення і районування». Підготуватися до захисту на практичному занятті</i>	4
29	<i>Опанувати тему: «Туристсько-рекреаційне районування України. Характеристика Причорноморського, Карпатсько-Подільського, Полісько-Столичного, Придніпровсько-Донецького, Харківського туристсько-рекреаційних районів України». Підготуватися до захисту на практичному занятті</i>	8
30	<i>Опанувати тему: «Туристичне і рекреаційне краєзнавство України. Характеристика туристсько-рекреаційної діяльності регіону України (на вибір студента). Підготуватися до захисту на практичному занятті</i>	6
	Разом за розділом 3	22
31	<i>Підготуватися до екзаменаційної роботи</i>	10
	Разом	96

Результати самостійної роботи перевіряються шляхом опитування на практичному занятті; виконання відповідних практичних завдань, що надаються в методичній розробці до практичного заняття; тестових контролів; виносяться на поточну та підсумкову (екзаменаційну) контрольні роботи

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання не передбачені навчальним планом.

7. Методи навчання

- пояснювально-ілюстративні (розповідь з елементами бесіди, пояснення, лекція, ілюстрація тощо);
- репродуктивні;
- проблемного викладу;
- частково-пошукові.

Під час вивчення курсу передбачені лекції (інформаційні, проблемні), самостійні і практичні роботи студентів (з навчальною та періодичною літературою, інтернет-джерелами, статистичним матеріалом, різноманітними картами тощо), використання комп'ютерної техніки, консультації. Самостійна робота студентів включає такі види занять із зазначених вище тем: вивчення окремих тем або питань, що передбачені для самостійного опрацювання, поглиблене вивчення літератури за заданою тематикою, пошук додаткової інформації, підготовка до практичних занять, поточної та підсумкової контрольної роботи тощо.

Усі матеріали і навчально-методичний комплекс представлені у середовищі Office365.

У разі подовження воєнного стану, пов'язаного зі збройною агресією проти України, та обумовленою цим складною безпековою ситуацією в Харківській області та місті Харків заняття проводяться дистанційно в форматі відеоконференції (платформи Zoom, Google Meet – на вибір студентів і з урахуванням обмеженості використання платформ). Консультації індивідуальні та групові відбуваються з використанням месенджерів.

8. Методи контролю

1. Перевірка виконання практичних робіт (письмові відповіді на питання, підготовка і захист презентацій, складання картосхем, графіків, діаграм, таблиць, схем, математичний аналіз статистичних даних тощо).
2. Теоретичний захист практичних робіт (індивідуальне, комбіноване, фронтальне опитування).
3. Участь у дискусіях під час лекційних та практичних занять.
4. Вирішення проблемних питань і завдань під час лекційних та практичних занять.
5. Виконання творчих завдань під час практичних занять.
6. Виконання групових проектів під час практичних занять.
7. Написання поточної контрольної роботи.
8. Написання підсумкової (екзаменаційної) контрольної роботи.

Курс «Географія внутрішнього туризму» створений і відкритий для студентів на навчальній платформі Moodle. Всі види контролю проводяться й оцінюються на цій платформі.

Підсумкова (екзаменаційна) контрольна робота проводиться в письмовій формі. У разі проведення екзамену в дистанційній формі використовується LMS платформа «Moodle» з автентифікацією здобувача у режимі відеоконференції. Використовуються технічні і програмні засоби, які дозволяють забезпечити аудіо- і відеофіксацію.

Згідно з Положенням про організацію освітнього процесу в Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна, всі контрольні заходи мають проводитися з обов'язковим дотриманням студентами вимог академічної доброчесності. Якщо академічну недоброчесність виявлено при проведенні поточної або підсумкової екзаменаційної контрольної роботи, його оцінка за виконання роботи має бути знижена до 0 балів.

8. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання				Ек- за-	Су- ма
Розділ 1	Розділ 2	Розділ 3	Ра-		

																ЗОМ	МЕН	
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	КР	T12	T13	T14	T15	60	40	100
ПР 1							ПР 2-4	ПР 5-6					ПР 7	ПР 8	ПР 9			
5							15	10			15		5	5	5			

T1, T2 ... T15 – теми розділів

ПР – практична робота

КР – контрольна робота, передбачена навчальним планом

Для допуску до складання підсумкового (екзаменаційного) контролю здобувач вищої освіти повинен набрати не менше 30 балів з навчальної дисципліни за виконання практичних завдань, під час поточного контролю, самостійної роботи.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою
	для чотирирівневої шкали оцінювання
90-100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Практична робота (5 балів):

- відповіді на питання для обговорення, захист роботи – 1 бал;
- виконання практичних завдань – 4 бали або
- підготовка доповіді і презентації – 5 балів.

Оцінювання практичної роботи – від 0 до 5 балів:

0 балів – робота не виконана,

1-2 бал – виконана частково, у тезовій формі, повністю відтворена інформація з інтернет, знання фрагментарні і поверхові,

3 бали – завдання виконано частково, висновки не аргументовані, робота підготовлена недбало, або завдання виконано повністю, містить суттєві помилки методичного характеру, знання поверхові,

4 бали – завдання виконано повністю, вчасно, містить несуттєві недоліки, знання достатні,

5 балів – творчий підхід до розкриття питання, повно і правильно виконана, демонстрація глибоких знань теорії, зауваження відсутні.

Якщо практична робота розрахована на декілька занять, то кожне з занять оцінюється згідно зазначених критеріїв окремо.

Поточна контрольна робота – 15 балів: система завдань різного типу і рівня складності (тестові завдання; визначення і співвідношення понять; питання, що передбачають розгорнуті відповіді). Детальна розбаловка поточної контрольної роботи представлена на самій роботі біля кожного завдання.

Підсумкова (екзаменаційна) контрольна робота – 40 балів: система завдань різного типу і рівня складності (тестові завдання; визначення і співвідношення понять; питання, що передбачають розгорнуті відповіді). Детальна розбаловка підсумкової (екзаменаційної) контрольної роботи представлена на самій роботі біля кожного завдання.

9. Рекомендована література

Основна література:

1. Аріон О. В. Географія туризму : навч.-метод. посібник / О. В. Аріон, С. І. Уліганець. – К. : Альтерпрес, 2013. – 266 с.
2. Атлас «Знайомтесь. Україна» / Н. О. Крижова, Л. М. Веклич. – К. : ДНВП «Картографія», 2009. – 144 с.
3. Бейдик О. О. Рекреаційні ресурси України : навч. посібник / О. О. Бейдик. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К. : Альтерпрес, 2011. – 462 с.
4. Борблік К. Е. Формування стратегії сталого розвитку ринку туристичних послуг України : дисертація / К. Е. Борблік. – Кривий ріг, 2020. – 209 с.
5. Географічні аспекти розвитку туризму (на прикладі України та Польщі) : монографія / [В. Г. Явкін та ін.]. – Чернівці : Чернівецький національний університет, 2010. – 344 с.
6. Григорчук Д. В. Управління розвитком туристичної індустрії України в умовах євроінтеграції: дисертація / Д. В. Григорчук. – Київ, 2023. – 210 с.
7. Гусева Н. В. Географія внутрішнього туризму : методичні рекомендації до аудиторної та самостійної роботи магістрантів, які навчаються за спеціальністю 106. Географія освітньо-професійною програмою «Географія рекреації та туризму» / Н. В. Гусева. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2018. – 101 с.
8. Закон України «Про туризм» від 15. 09. 1995 р. № 324/95-ВР : станом на 02. 04. 2023 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80#Text>
9. Кляп М. П. Сучасні різновиди туризму : навч. посібник / М. П. Кляп, Ф. Ф. Шандор. – К. : Знання, 2011. – 334 с.
10. Кузик С. П. Географія туризму : навч. посібник / С. П. Кузик. – К. : Знання, 2011. – 271 с.
11. Курортні ресурси України / За ред. М. В. Лободи. – К. : ЗАТ «Укрпрофоздоровниця», «Тамед», 1999. – 314 с.
12. Любіцева О. О. Паломництво та релігійний туризм : навч. посібник / О. О. Любіцева. – К. : Альтерпрес, 2011. – 416 с.
13. Любіцева О. О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти) : навч. посібник / О. О. Любіцева. – 3-тє вид., переробл. та доповн. – К. : Альтерпрес, 2006. – 436 с.
14. Любіцева О. О. Туристичні ресурси України : навч. посібник / О. О. Любіцева, В. Є. Панкова, Є. В. Стафійчук. – К. : Альтерпрес, 2007. – 369 с.
15. Масляк П. О. Рекреаційна географія : навч. посібник / П. О. Масляк. – К. : Знання, 2008. – 343 с.
16. Мельниченко О. А. Особливості розвитку індустрії туризму в Україні : монографія / О. А. Мельниченко, В. О. Шведун. – Харків: Видавництво НУЦЗУ, 2017. – 153 с.
17. Особливості розвитку ринку туристичних послуг України під впливом COVID-19 та карантинних обмежень : монографія / наук. ред. Г. О. Горіна. – Кривий Ріг: Вид. ДонНУЕТ, 2021. – 135 с.
18. Основи розвитку курортно-рекреаційного потенціалу на Україні. – К. : Будівельник, 1999. – 235 с.
19. Панкова Є. В. Туристичне краєзнавство : навч. посібник / Є. В. Панкова; Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. – К. : Альтерпрес, 2003. – 351 с.
20. Перспективи розвитку туризму в Україні та світі: управління, технології, моделі: колективна монографія. Видання п'яте / за наук. ред. проф. Матвійчук Л.Ю. Луцьк: ІВВ Луцького НТУ, 2019. – 320 с.

21. Петранівський В. Л. Туристичне краєзнавство : навч. посібник / В. Л. Петранівський, М. Й. Рутинський; за ред. проф. Ф. Д. Заставного. – К. : Знання, 2006. – 575 с.
22. Рутинський М. Й. Географія туризму України : навч.-метод. посібник / М. Й. Рутинський. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 160 с.
23. Смаль І. В. Основи географії рекреації і туризму : навч. посібник / І. В. Смаль. – Ніжин : Вид-во НДПУ ім. М. Гоголя, 2004. – 264 с.
24. Стафійчук В. І. Рекреалогія : навч. посібник / В. І. Стафійчук. – К. : Альтерпрес, 2006. – 264 с.
25. Стратегія розвитку туризму та курортів на період до 2026 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/npras/249826501>
26. Федорченко В. К. Організація туризму в Україні: регіональні аспекти / В. К. Федорченко, І. М. Мініч. – К. : Ліра-К, 2021. – 338 с.
27. Феномен туризму: розмаїття сенсів : монографія / за ред.: О. О. Красноручького, Н. І. Моїсєєвої. – Харків : Стильна типографія, 2019. – 252 с.
28. Функціонування та перспективи розвитку туристичної галузі України: монографія / за заг. редакцією М. Ю. Барна. – Львів: ЛТЕУ, 2018. – 376 с.
29. Юхновська Ю. О. Збалансований розвиток потенціалу туристичної галузі України: теорія, методологія, практика : дисертація / Ю. О. Юхновська. – Дніпро, 2021. – 588 с.

Допоміжна література

1. Бабарицька В. К. Менеджмент туризму. Туроперейтинг. Понятійно-термінологічні основи. Сервісне забезпечення турпродукту : навч. посібник / В. К. Бабарицька, О. Ю. Малиновська. – К. : Альтерпрес, 2004. – 286 с.
2. Бейдик О. О. Українсько-російський словник термінів і понять з географії туризму і рекреаційної географії / О. О. Бейдик. – К. : РВУ «Київський університет», 1997. – 300 с.
3. Бовсуновська Г. Я. Географія туризму : навч. посібник / Г. Я. Бовсуновська. – Донецьк : ДІТБ, 2002. – 411 с.
4. Борушак М. Проблеми формування стратегії розвитку туристичних регіонів: монографія / М. Борушак. – Львів: ІРД НАН України, 2006. – 288 с.
5. Гапоненко А. І. Сільський зелений туризм : навчальний посібник // А. І. Гапоненко, А. Ю. Парфиненко, І. М. Шамара. – Суми, 2019. – 178 с.
6. Гусєва Н. В. Туристичний образ Харкова (за результатами анкетування) / Н. В. Гусєва, А. В. Катречко // Регіон-2019: стратегія оптимального розвитку: Матеріали міжнародної наук.-практ. конф. (м. Харків, 10-11 жовтня 2019 р.). – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2019. – С. 234-242.
7. Гусєва Н. В. Індустрія дозвілля та її значення для соціально-економічного розвитку регіону / Н. В. Гусєва // Економічна та соціальна географія : науковий збірник. – Київ, 2016. – Вип. 75. – С. 55-62.
8. Ільїна О. В. Туризм. Рекреаційна географія : поняття і терміни / О. В. Ільїна. – Луцьк : Терен, 2004. – 104 с.
9. Конспект лекцій навчальної дисципліни «Географія туризму» для студ. спеціальності 6.140103 «Туризм» / Укл. : М. М. Покологна, І. Л. Полчанінова. – Харків : ХНАМГ, 2012. – 135 с.
10. Крачило М. П. Краєзнавство і туризм : навч. посібник для вузів / М. П. Крачило; ред.: О. Ф. Трегуб. – К. : Вища школа, 1994. – 191 с.
11. Любіцева О. О. Туризмознавство: вступ до фаху : підручник / О. О. Любіцева, В. К. Бабарицька; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2008. – 335 с.
12. Мальська М. П. Туристичний бізнес: теорія та практика : навч. посібник / М. П. Мальська, В. В. Худо. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 424 с.
13. Мацола В. І. Рекреаційно-туристичний комплекс України / В. І. Мацола. – Л. : Світ, 2001. – 176 с.

14. Проблеми географії та менеджменту туризму : монографія / [В. Г. Явкін, В. П. Руденко, О. Д. Король та ін.]. – Чернівці : Рута, 2006. – 2006 с.
15. Туристичний імідж регіону : монографія / [А. М. Байназаров, О. В. Бойко, О. С. Вишневська та ін.]. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. – 311 с.
16. Федорченко В. К. Туристський словник-довідник : навч. посібник / В. К. Федорченко, І. М. Мініч. – К. : Дніпро, 2000. – 160 с.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Все про туризм [Електронний ресурс] // Туристичная бібліотека. – Режим доступу : <https://tourlib.net/ua/>
2. Гусева Н.В. Географія внутрішнього туризму : дистанційний курс [Електронний ресурс] / Н. В. Гусева // Центр електронного навчання Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. – Режим доступу : <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=8118>
3. Державне агентство розвитку туризму [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.tourism.gov.ua/>
4. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
5. ЮНЕСКО. Список об'єктів всесвітньої спадщини [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://whc.unesco.org/pg.cfm?cid=31>
6. 7 чудес України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://7chudes.in.ua/nomination/7-chudes/>